

Garderen

*Darpsproat
uut Garder*

VAN DE REDACTIE

De zomer is bijna voorbij, de scholen zijn weer begonnen. Het zijn spannende tijden voor de jongelui die voor het eerst naar de brugklas gaan. In ieder geval wenst de redactie van Darpsproat jullie heel veel succes!

Als je een beetje gewend bent kun je in de volgende Darpsproat wel een stukje schrijven. Het is voor de lezers interessant om te lezen over de middelbare school van nu. Daar weten wij, de ouderen, niet zoveel van. Omdat Darpsproat het blad is voor Garderenen van alle leeftijden zouden wij zo'n bijdrage bijzonder op prijs stellen. Riek Hendriksen heeft in dit nummer geschreven over haar jeugd in Meerveld, een heel leuke bijdrage... en: goed voorbeeld doet goed volgen!

Als trouwe lezer weet u dat wij het fijn vinden als er mensen zijn die ook wel eens wat willen schrijven voor ons blad. Tot nu toe lukte dat niet, maar nu komt daar verandering in. We hebben de bijdrage van Riek en we hebben kennis gemaakt met Joop Huisman uit Ruurlo. Joop is een echte Gardereen. Hij spreekt zelfs het Garderens dialect en heeft veel verhalen en wetenswaardigheden over ons dorp. Zijn eerste bijdrage vindt u in dit nummer.

In de afgelopen maanden heeft de redactie niet stil gezeten. Peter is, al schrijvend, aangekomen op het Meerveld en weet daar veel van te vertellen. Dick heeft afscheid genomen van het gemeentearchief van Barneveld en Hennie heeft weer een nieuwe prijsvraag bedacht.

Dat is natuurlijk echt niet alles. Er is veel te lezen in deze Darpsproat.

“TOT LERINGHE ENDE VERMAECK”.

HvdB-R

PLAATSELijk BELANG NIEUWS

Nieuwbouw Dorps- & Sporthuis

Achter de schermen -op het gemeentehuis- is inmiddels weer een aantal zaken opgepakt.

Zo is er eind augustus een selectie geweest van architecten. Deze architecten hebben allen een presentatie moeten geven over de bouw van het Dorps- en Sporthuis.

Hieruit zal de definitieve keuze volgen voor een architect. De ambtenaren van de gemeente en de wethouder beslissen hierover.

Vervolgens komen zaken voorbij als offertes beoordelen, programma van eisen maken, ontwerpactiviteiten, checken bij diversen partijen, definitief ontwerp opleveren, enz. enz. Ook is men doende om onder andere de omgevingsvergunningen te regelen.

De vaart moet er wel in blijven als we de tijdsplanning erbij halen. Er is nog veel te doen!

In oktober zal er weer een nieuwsbrief verschijnen met informatie vanuit de gemeente.

Ook zal er eind van dit jaar, of begin volgend jaar een presentatie volgen aan onze bewoners over het nieuw te bouwen Dorps- & Sporthuis.

Renovatie Speulderweg

Dit is inmiddels gerealiseerd. Deze weg ligt er weer prima bij.

Door de rode fietserbaan is het optisch smaller en dit noopt de gemiddelde automobilist zijn snelheid aan te passen. Wij zijn blij dat de gemeente onze adviezen samen met de aanwonenden heeft opgepakt. Laten we hopen dat door de diverse aanpassingen deze weg nu ook veiliger geworden is.

Provinciale weg N310

Dit is de provinciale weg die vanaf de rotonde bij Zondag door ons dorp gaat en dan richting Uddel en vice versa natuurlijk. Ook voor deze weg zijn er wensen vanuit het dorp.

Ons advies bij het sportcomplex van voetbalvereniging Veluwe Boys wordt overgenomen door het aanleggen van verhoogde mid-

den geleiders en een (brom-)fietsoversteek. Hierdoor wordt het (brom-)fietsverkeer van/ naar het sportcomplex veiliger dan in de huidige situatie bij het oversteken.

Verder is er voorbij de kom richting Uddel (oostzijde) een onoverzichtelijke S-bocht.

Hier worden bochtschilden geplaatst om de automobilisten te attenderen op scherpe bochten die met gepaste snelheid moeten worden genomen.

Ook zal dit weggedeelte (Garderenseweg) tussen de oostelijke komgrens Garderen en de N302 (Flevoweg) niet worden afgewaardeerd qua snelheid. Dit betekent dat er geen plateaus worden aangebracht ter plaatse van de aansluitende wegen.

Om te kijken of doorgaand (vracht)verkeer gebruik gaat maken van een andere route dan door Garderen wordt de bewegwijzering aangepast:

- bij de aansluiting N310-N344 vanuit de richting Stroe wordt een verwijzing richting 'Harderwijk' aangegeven. Op dit punt kan geen 'adviesroute' voor doorgaand vrachtverkeer worden aangegeven, omdat de 'logische' route voor vrachtverkeer naar Putten via Garderen loopt;

•bij de aansluiting N310-N302 vanuit de richting Harderwijk/Uddel wordt 'een adviesroute doorgaand vrachtverkeer' aangegeven om het doorgaande vrachtverkeer te verleiden via de N302 en N344 te rijden in plaats van via de N310 door de bebouwde kom van Garderen.

Het is de verwachting dat deze werkzaamheden medio 2018 worden uitgevoerd.

Kruising bij Camposing/de Molen

Ook hier hebben wij er bij de gemeente opnieuw op aangedrongen om dit kruispunt veiliger te maken. Er zijn al eerder diverse ongelukken gebeurd.

Het is en blijft een lastige verkeerssituatie en er is geen ideaal plaatje van te maken.

Inmiddels zijn er maatregelen genomen door de verkeersadviseurs en is de kruising aangepast. Ook zijn er waarschuwingsborden geplaatst, welke hopelijk tot meer veiligheid leiden.

Speulderbosweg en riolering

Een aantal jaren geleden is er een optimalisatiestudie uitgevoerd met betrekking tot de afvalwaterproblematiek in Garderen. Begin 2016 hebben we (Plaatselijk Belang, gemeente, wethouder Van Daalen en Reinout van den Born) nog een rondje dorp gedaan om de problematiek nader te duiden. Aan de hand van o.a. deze studie zijn er varianten ontwikkeld om de problemen op te lossen.

Inmiddels is er een informatieavond geweest. Om het riool in de Speulderbosweg te vervangen, moet de gehele weg opengebroken worden. De rijbaan moet eruit en een nieuwe verharding moet worden gerealiseerd. Deze maatregelen geven meteen de mogelijkheid om de weg in te richten naar de huidige wensen, eisen en verkeersveiligheid.

Wij hebben de verkeerskundigen van de gemeente gevraagd om de 'Armen Dennen' te gaan gebruiken als toegangsweg vanuit de Putterweg. Dit gaat nu ook gebeuren en wij verwachten dat onder andere deze voorgestelde maatregelen zorgen voor een ander gebruik van de straat. De nieuwe inrichting zal

ertoe bijdragen dat de 'Arme Dennen' (doorsteek naar de Putterweg) gaat functioneren als ontsluiting voor het hotel, de camping en de manege. Deze route heeft straks geen obstakels en een ruimere opzet. Overlast zal niet voorbij zijn, maar zal hopelijk wel sterk afnemen.

Ernstige zorgen om vliegroutes van en naar Lelystad

Vanaf 2019 stijgen en dalen massa's vliegtuigen over grote delen van Gelderland en Overijssel van en naar het vergrote vliegveld Lelystad. Zes keer per uur, met donderend geraas, op nauwelijks twee kilometer hoogte. De Veluwe wordt in het hart getroffen en daarmee ook wij in Garderen!

Wij als PBG-bestuur hebben direct een mail gestuurd naar een aantal verenigingen in Garderen met het verzoek de leden te vragen om twee petitie's te ondertekenen. Inmiddels is dit succesvol geweest en zijn deze petitie's in september aangeboden aan de Tweede Kamer.

Tevens heeft het college van B&W Barneveld ook een brief gestuurd naar het college van Gedeputeerde Staten van Gelderland.

Inmiddels is er veel over geschreven in de diverse kranten en bent u waarschijnlijk goed op de hoogte van de verwachte ontwikkelingen. We zullen beslist attent moeten blijven, zodat we niet opnieuw verrast worden door politieke beslissingen!

Glasvezel

Er is in de afgelopen maanden veel gebeurd op het gebied van glasvezel in de Gemeente Barneveld. Deze zomer heeft u in de krant kunnen lezen dat de bewoners van de buitengebieden in Barneveld glasvezel krijgen. Maar, het gaat daarbij om de plaatsen ten zuiden van de A1. In de tussentijd is er optimaal ingezet om ook voor de buitengebieden van Garderen glasvezel te krijgen. En, dat is gelukt. Samenwerking met andere gemeenten heeft ertoe geleid dat in januari 2018 zal worden gestart met de vraagbundeling.

Bewoners in het buitengebied kunnen nu niet beschikken over snel internet en zijn voor televisie deels aangewezen op een schotel. Een keuze voor glasvezel betekent klaar zijn voor de toekomst. Het aanleggen van glasvezel is niet eenvoudig. De afstanden zijn groter dan in de kernen en daardoor ook veel kostbaarder. Daarom zal er sprake zijn van een vast recht, dat ook kan worden afgekocht. Meer informatie daarover zal in januari worden gedeeld. CIF zal glasvezel in de buitengebieden gaan aanleggen als 50% van de bewoners hiervoor gaat kiezen.

Met de eerste berichtgevingen komen ook de vragen of de kern van Garderen niet kan worden meegenomen. Zoals wij al vaker hebben uitgelegd zal dit niet gebeuren. In de buitengebieden hebben de bewoners geen alternatief. In de kern is het alternatief voor glasvezel de coax die door Ziggo wordt geëxploiteerd. Ervaringen die elders in het land zijn opgedaan leren dat voor kernen als Garderen momenteel de concurrentie met Ziggo niet kan worden gewonnen. In de toekomst kan dat misschien anders zijn. In de buitengebieden speelt dit niet. Dus, bewoners in het buitengebied, grijp uw kans!

Opgeven is een optie

Als Plaatselijk Belang proberen wij de belangen van Garderen zo goed mogelijk te behartigen en laten wij ons in Barneveld horen. Maar, het is nu eenmaal zo in het leven dat je niet altijd je zin kunt krijgen. Het kan dan ook zijn dat je je moet neerleggen bij een negatieve beslissing van de Gemeente Barneveld. Dat is niet altijd te verdragen en voor sommige items wordt dit niet geaccepteerd. Een voorbeeld hiervan is het fietspad aan de Lage Boeschoterweg in Garderen. Er was sprake

van achterstallig onderhoud en wij kregen de indruk dat dit stukje verdwenen was van het gemeentelijke onderhoudsschema. Maar, tot onze grote verrassing bleek dit fietspad op de nominatie te staan om te verdwijnen. Sterker nog, die beslissing was genomen zonder dat betrokkenen hiervan in kennis waren gesteld. Protest van onze kant heeft niet geholpen en dit heeft ertoe geleid dat wij later een officiële procedure zijn gestart. Dat leidde er nog steeds niet toe dat het fietspad in ere zou worden hersteld. Geen fietspad en Plaatselijk Belang die zich optimaal heeft ingezet, moet zich dan toch maar hierbij neerleggen.

Zoals ik het verhaal begon accepteren wij niet altijd een "nee". Het verdwijnen van het fietspad was niet te verdragen. Ondanks dat we niet in het gelijk zijn gesteld ging de strijd verder. Keer op keer werd de discussie weer aangewakkerd. De argumenten van de Gemeente Barneveld werden vergeleken met andere beslissingen en alternatieven zijn aangeboden. U heeft in de media een gedeelte van de strijd kunnen volgen. De strijd van enkele jaren is inmiddels gestreden met een positief effect. Op 29 juni 2017 heeft de Gemeente Barneveld laten weten dat het schelpenpad niet zal worden hersteld, maar zal worden vervangen voor een betonfietspad. Voornaamste reden om hiertoe over te gaan is de aanhoudende vraag van Plaatselijk Belang Garderen. Een fantastisch resultaat waar Garderen en toeristische bezoekers blij mee mogen zijn.

Tja, en om dan toch nog maar om een "kleinigheidje" te vragen is het verzoek ingediend om het betonfietspad door te trekken langs de schaapskooi tot aan Harderwijkkerweg.

[Bestuur Plaatselijk Belang Garderen](#)

GARDEREN SLAAT DOOR!

Een beetje kunst, een snufje cultuur, iets sport, wat eten en veel muziek. Zie hier de ingrediënten van hét straatfestival van de Veluwe.

Hoe het begon

De organisatoren van de Molen tot Molenloop onder leiding van Aletta Kevelam vonden al langere tijd dat de publieke belangstelling achterbleef bij hun hardloopwedstrijd. Hoe dit op te lossen? Nou, gewoon meer aanbieden bedachten zij. Als je van een uurtje een dag maakt en van een hardloopwedstrijd een festival dan komen de mensen vanzelf.

Om dit goed op te zetten zou er wel een groter comité gevormd moeten worden. Er werden diverse mensen aangesproken en gek genoeg zeiden ze bijna allemaal ja op de vraag mee te gaan organiseren aan deze sprong in het duister. Het eerste obstakel was

de gemeente mee te krijgen om de weg voor de Putbrink afgesloten te krijgen. Met handig manoeuvreren en de juiste connecties lukte dit. Toen vervolgens GOV met een ruim budget over de brug kwam konden de dames en heren volledig losgaan.

Op de dag

17 juni was een zonovergoten dag. Radio Gelderland was vanaf zeven uur in de ochtend aanwezig en zond de hele dag haar radio-

programma's uit vanaf de locatie Putbrink Garderen. In de ochtenduren werd er al druk gehandeld in gebruikte artikelen in en rondom dorpshuis De Koepel. Toen om half elf het startschot werd gegeven voor de Molen tot Molenloop stond het dorp al behoorlijk op z'n kop. Op het grasveld voor de kerk kregen de bezoekers al snel door dat Garderen een dorp van kunstenaars is. Via culturele wandelingen werden de geheimen van het dorp onthuld. Ondertussen zong Sabien Bouw haar songs met een country snik in haar stem.

Tien podiumacts, artiesten die optraden op de terrassen, de Rijk Jetten Memorial race, zes foodtrucks, twee sport workshops, een klassiek strijkkwintet, het ging maar door. Om het hele festival te overzien kon je maar één ding doen. In een helikopter stappen en het geheel van grote hoogte bekijken. En ja, ook daar was aan gedacht. Vanaf half één tot het begin van de avond werd er gevlogen met publiek. Waar in de vroege middag de meeste gasten af-

komstig ware van buiten het dorp werd tegen vieren de Putbrink ingenomen door de lokale bevolking en ontstond er spontaan een grote Garderenen reünie.

Omdat om 21.15 uur lijn 107 weer door het dorp moest, ging om stipt negen uur de stekker uit de versterker. Toen bleek waar een klein dorp echt groot in kan zijn. Met zeer vele handen werd in een uurtje tijd het hele dorp weer opgeruimd. Om half elf 's avonds was niet meer zichtbaar dat er een dag lang honderden mensen door het dorp hadden gestruind.

En nu

De reacties waren overweldigend. En zoals Herjo Koffijberg het verwoordde: "Het kan misschien nog beter, misschien ook nog wel groter, maar hoe dan ook, editie 2 moet er komen." Als u dit leest is de eerste vergadering om dit te realiseren dan ook al achter de rug. Daarom... 16 juni 2018, save the date!!

MEERVELD EN MEERVELDER BOSCH

Een boek met de bovenstaande titel is uitgebracht in 1886. Het werd samengesteld door Hendrik Bouwheer, gemeentebode van Barneveld, A. van den Borgert, gemeentesecretaris en W. Pleyte, conservator te Leiden. Het boek begint met de "willekeur" of statuten van de maalschap die al werden vastgesteld in 1569 en waarvan enkele voor ons interessante feiten worden aangehaald. In het boek staat beschreven wat je allemaal wel en wat je niet mag doen in de maalschap. Straffen bij overtreding bestaan grotendeels uit tonnen bier en geldboetes. Het gaat vooral

om het hout uit het bos en de te maaien heide. Vóór 1569 deed ieder waarschijnlijk wat goed was in zijn eigen oog waardoor het Meervelder Bos werd uitgemergeld en alleen nog uit kreupelhout bestond. Slechts op de lagere plekken stonden wat hogere bomen. Vanaf nu (1569) kwam men eenmaal per jaar bij elkaar om vast te stellen wie welk deel van het bos mocht gebruiken.

Het begint met de namen van de "gemene malen", de eigenlijke eigenaren van de maalschap. Uit Garderen kwamen Johan Willems

Meerveld in vroeger dagen

van 't Sol en Thimen Jans als holtrichter, uit Vossen kwamen Gerrit en Frans van Vossen, uit Meerveld Nale de weduwe van Beert Stevens, Egbert Nuijen, Herman Gerrits, Elbert Hendricks, Jacob Hendricks of zijn broer Reijer Hendricks of in zijn plaats Bessel Reijners en de huurlingen Hubert Jacobs, Gijsbert Gijsberts (op 't Sol) als huurling van het St. Anthonisaltaar vicariehout van de kerk te Garderen. Tenslotte werden de pastoor van Elspeet, Margriet van Dompseleer en Geertruit Schras-sert genoemd.

(een huurling "huurde" de rechten van de eigenaar om hout uit het bos te halen)

Nale, de weduwe van Beert Stevens woont op 't Eynde.

Elbert Henricks, op "de Hoef" is de vader van Merrij Elberts die getrouwd is met Reijner Jacobs. Elbert, Jacob en Reijer zullen broers zijn.

Een aantal jaartallen zijn wel interessant om te vermelden.

In 1573 legde Rijck Jans de eed af voor Frank van Vossen, de boerscholt en Everdt Neuijen en Hubert Jacobsen als holtrichters.

In 1589 waren Noij Everts (*verste voorvader van de Van Hierdens*) en Elbert Reijers holt-richters (*soort opzichters*) en Jan Thonis (*verste voorvader van de Verstegen*) was als boerscholt (*met de holtrichters vormde hij als leider het bestuur van het bos*) gekozen als Meervelders.

In 1596 is er een interessant lijstje van maal-lieden (de eigenaren van de bosdelen) waar-van de namen nu volgen:

Rijck van Vossen	Reijer Egberts
Reijer Jacobs	Hendrick Reijers
Jacob Lubberts	Hendrick Lubberts
Evert Jans (<i>zoon van Jan Thonissen</i>)	
Gijsbert Jans (<i>op 't Sol</i>)	
Jan Wolters, de pastoor van Elspeet	
Hendrick Hendricks van Uddel	

In 1632 was er een vollediger lijstje:
Zeven volle delen hebben

Otto Schrassert	<u>erf te Uddel</u> 1 vol deel
Noij Everdts	<u>'t Eynde</u> 1 vol deel
Jan Thonis weduwe	<u>Emelaar</u> 1 vol deel + ¼
Rijck van Vossen	<u>Vossen</u> ½ deel
Otto Schrassert en Evert Jans tot	<u>het goed te Vossen</u> ½ deel
Jacob Jans cs, Hubert Reijers	<u>Hoef</u> ½ deel
Gijsbert Jans op	<u>'t Soll</u> ½ deel
Gerrit Reijnten cs	<u>'t Eynde</u> ¼ deel
Gijsbert Aerds	<u>Huijsererf Uddel</u> ¼ deel
Pastoor tot Elspeet Hendrick Lubberts	½ deel (van een <u>herengoed te Essen</u>) ½ deel + ¼ deel

In het boek is een veelvoud aan namen te lezen, veel te veel om hier allemaal te noemen. Het merendeel gaat over de verkoop (via de zeven loten) van hout uit het bos. Die verkoop ging als volgt:

De boerscholt deed zeven nummers in zijn pet, schudde die goed en liet ze door een kind trekken. Vervolgens werden de nummers en de daarbij behorende namen afgeroepen.

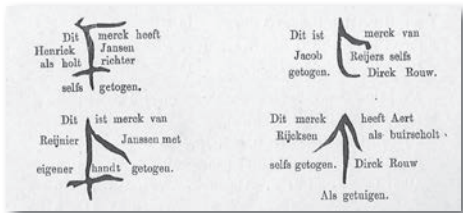
Hierna gaat men over tot verloting van de 'vierels', dit gaat per deel afzonderlijk. De boerscholt doet de nummers een tot vier in de pet en laat ze trekken. Dit noemde men

toen "afspeulen". Alle vierels zijn genummerd door een 'deylbijl' zodat ieder precies weet wat hij krijgt. Er mag tenslotte onderling worden geruild en verder mogen de vierels worden verkocht.

In de Dickelt en de Boeckelt werd veel hout geteeld en verkocht. Vooral keelhout (*eikenhakhout dat op kelen oftewel stroken groeide*) was geliefd in verband met het lotenschillen voor de looistof.

Weinig mensen konden lezen en schrijven, getuige de volgende handmerken uit 1656:

In 1668 werd er voor 15 stuivers aan bier verteerd na het weggagen van de Garderbroekers. Kennelijk hadden dezen het voorzien op hout of heide en moesten worden verjaagd. Of het inderdaad zo ruw ging als wordt voorgesteld, betwijfel ik. Meestal ging het goedmoedig en dronken ze samen wat na afloop... In 1676 waagde Aelt Gijsbertsen het om hout in het bos te zagen zonder dat hij gerechtigd was! Hij werd daarvoor beboet. Meestal bestond de boete uit vaten bier en werd het vreemde hout openbaar verkocht. De opbrengst werd bij het biergeld gevoegd en samen geconsumeerd.

In 1689 werd de grens met het Soerelsche Bos nog eens haarfijn vastgesteld.

"scheidinge met Soereltse Bosch":

1. Hogenduivell	2. Panshegge
3. Ruikersberch	4. Heijntieschbosch
5. Lubbertiesbosch	6. Gronckkelt

Na afloop werd er "ten huise van Gerrit Hendricks gedronken en gegeten".

Tja, soms was het leven goed!!

Dat men ook wel oog had voor de gevolgen van kappen en grazen blijkt wel uit "dat voortaan het dopheetsveld binnen de traas en tus-

schen het sandt sal sijn en blijven bij den bosch sonder dat imant daaruyt sal mogen plukken" tenzij de malen hierover instemming hebben bereikt". Voor uitbreiding van de zandverstuivingen was men dus wel bang. In 1694 werd Rijk Hendricksen veroordeeld omdat hij "al te zwaer in de bosch aengeslagen had".... Hij hakte onvoorzichtig, er vielen gewonden en hij moest een gulden en tien stuivers aan de armen geven.

In hetzelfde jaar besloten de malen dat "die sijn eedt komt te overtreden sal voor een dief in 't malenboek gestelt worden". En als dat gebeurde was je voor altijd gebrandmaekt!!

1696 "Ten versoecke van den Koning (Stadhouder-Koning Willem-III) de wegen door den bosch opgesnoeit en daarvoor ten profijte van den bosch ontfangen 25.0.0, snoeijsel verkoft 6.10.0 en 14 man een dagh gesnoeit ieder 16 stuivers 11.4.0"

Dat aantal stuivers was kennelijk een dagloon! Moet je nu om komen!!

De wegen moesten worden opgesnoeid omdat de koning daar regelmatig de jacht uitoefende.

Om te zien dat de namen voor de uitgelote stukken wisselden het onderstaande overzicht:

Lotingen:

1702	1703
1. Noij Gerritsen	1. Aelt Gijsbertsen
2. Jan Boer	2. Gerrit Gangolssen
3. Gerrit Hendricksen	3. Schrassert
4. Jan Hubertsen	4. Noij Gerritsen
5. Aelt Gijsbertsen	5. Gerrit Hendricksen
6. Schrassert	6. Noij Jansen
7. Evert Aertsen	7. Claes van 't Sol

1704	1706
1. Aelt Gijsbertsen	1. Jan Hubertsen
2. Heijmen Jansen	2. Aelt Gijsbertsen
3. Juffr. Schrassert	3. Evert Aertsen
4. Jan Hendricksen	4. Juffr Schrassert
5. Gerrit Hendricksen	5. Gerrit Hendricksen
6. (Jan) Aeltsen	6. Jan Boer
7. Claes van 't Sol	7. Noij Gerritsen

1710

1. Evert Aertsen
2. Aelt Gijsbertsen
3. Noij Gerritsen
4. Jan Boer
5. Claes van 't Sol
6. Schrassert
7. Gerrit Hendricksen

1725

1. Jan Evertsen
2. Schrassert
3. het Solse
4. Aelt Gijsbertsen
5. Jan Lubbertsen
6. Hendrick Gerritsen
7. Reijnt Gerritsen

In 1713 besloot men dat "alleen zij die een vierel hout in 't bos hebben kunnen nog maalrecht krijgen. Verder slechts 2 maaiers van heide per vierel".

Het eerste was een open deur intrappen, dat was al veel eerder besloten. Kennelijk werd het met voeten getreden en stelde men het nog een keer vast.

Het tweede was waarschijnlijk om te voorkomen dat er teveel heide werd gemaaid!

In 1716 voegden de malen daar aan toe dat "alleen zij die maelrecht hebben gewonnen worden tot de maeltijd toegelaten".

Het malenboek eindigt met de zin :

"geslagen turf en gemaaide heide door de Garderensen, (weer) opgehaald en onder haer verkocht".

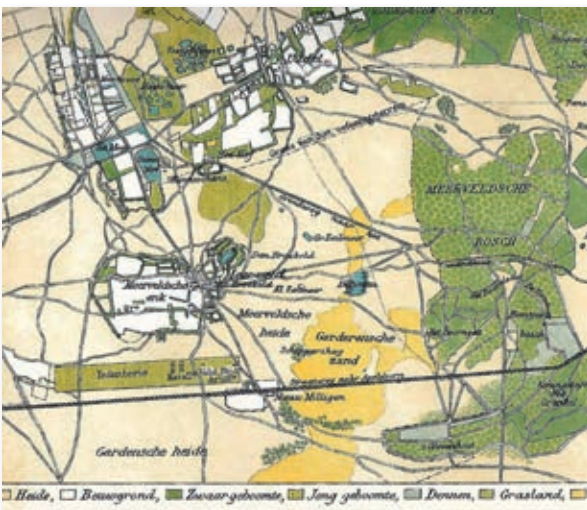
Zo konden ze dank zij die vermaledijde Garderensen toch nog weer een feestje vieren!!

Eind goed, al goed!

Wat heeft Meerveld eigenlijk met Garderen te maken?

Dat is heel eenvoudig: ooit maakte Meerveld een deel uit van de gemeente Barneveld en daardoor van Garderen. Dit was sinds mensenheugenis zo totdat de erfstadhouder (de Prins van Oranje) die op het Loo zetelde, vond dat het toch wel gemakkelijker was als ook dit gebied onder Apeldoorn (zeg: zijn heerlijkheid Het Loo) viel. Vooral in verband met de jacht (waar hij het alleenrecht op had) zouden er minder problemen rijzen. Dus diende hij in 1749 een verzoek in bij de Staten van Gelre, om dit gebied bij het Loo te voegen, een verzoek dat uiteraard werd ingewilligd en waar Barneveld nauwelijks of niet tegen protesteerde...

Zo raakte Barneveld met Uddel ook Meerveld, 't Sol, Milligen, Vossen en Kootwijk kwijt. Er verdwenen door deze "overeenkomst" 18 huizen in Garderen, 8 in Kootwijk en 16 in Uddel. Het ambt Barneveld verloor zo 80 gulden aan inkomsten per jaar terwijl de lasten voor de drie kerken (Garderen, Elspeet en Kootwijk) voor rekening van Barneveld bleven. In 1805, ten tijde van de Bataafse Republiek, probeerde Barneveld zijn rechtmatige bezittingen terug te krijgen, maar tevergeefs. Er werd niet eens een besluit genomen, alles bleef in Arnhem gewoon in de la liggen.

Kaart van Meerveld en Meervelder Bos in 1832.

Meerveld bleef kerkelijk wel onder Garderen vallen. Sommige bewoners van de buurtschap hadden vaste plaatsen in de kerk van Garderen. Zo waren de voorouders van Versteeg lange tijd kerkmeester. Gerrit Hendriks (de waard op Emelaersgoed) of "De Hemel" bekleedde die positie van 1688 tot 1723, zijn zoon Hendrick volgde hem op van 1723 tot 1767 waarna diens zoon Gerrit tot 1795 de positie waarnam. Emelaersgoed had recht op de bank naast de ouderlingenbank. Het bankje werd gerepareerd in 1685 en Gerrit die Weert betaalde drie gulden om van het recht gebruik te kunnen blijven maken om het bankje te "bezitten"... Verder werden vaak bewoners van Meerveld tot ouderling en diaken gekozen.

In 1727 blijkt deze verbondenheid met Barneveld nog heel goed:

Resoluties van de Barneveldse ambtsjonkers.

1727, 1 juli G II 171 Besluit geen opvolger te benoemen van de overleden zetter *Claas Evertsen** te Garderen maar alleen te "betrouwen" op de kennis en bekwaamheid van *Hendrick Gerritsen van Merevelt* (woont op *Emelaersgoed*), zetter en kerkmeester aldaar.

* *Claas Evertsen op 't Sol, woont in Houtdorp.*

Dat Meerveld al heel oud is en dus al lang bestaat blijkt wel uit de archieven van Het Gelders Archief te Arnhem.

We beginnen in 1325.

Alle inwoners van de Veluwe moeten een bedrag betalen aan een schatting voor de herzog van Gelre.

Schatting van de Veluwe (begin 14e eeuw)

anno +/- 1325:

"In Gherderen cloeft onder Neuden vander Biesen"

Reyner sverte Gheret sone	II pnd
die weduwe van Meervelde	V "
Svaerte Gherets kinder	VI "
Arnout van Oudenderpe	IIII "
Lubbert van Weydenampe	II "
Geret ten Poele	IIII "
Henric Coninck	II pnd X f
Evert Bouwman	XXX f
Steven Broet	X f
Bertout baven Vossem	II pnd
Wilt daerbi	II "
Bertout van Vossem is arm	

Cloeft=deel

Sverte=zwarte

De eerste drie namen slaan op Meerveld, de andere op Garderen en Vossen.

In de Gerichtssignaten (*verslagen van rechtszaken*) komen we ook Meervelders tegen:

In 1423 Gaden van meerfelt (*de Hemel*)

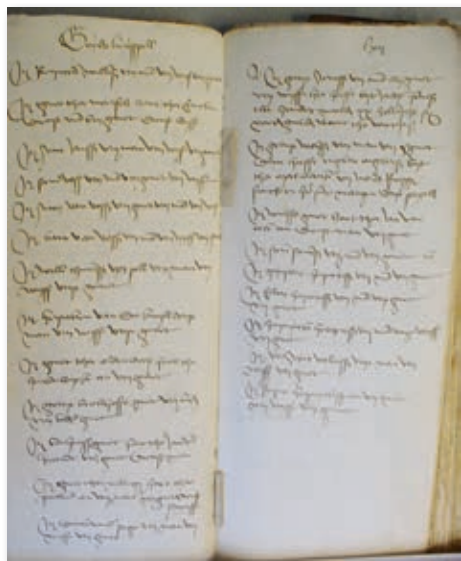
In 1429 Bernt van Vossen en Aleijt van den Bouhuijs. (*Bouwhuijs=Hoef!*)

Ook in Meerveld waren vroeger de boerderijen 'horig' of 'vrij'. Was een boerderij horig aan een heer of klooster dan moest de bezitter een soort pacht betalen, de tyns. De vrije boerderijen hoefden dat uiteraard niet.

Vooral Emeleaer behoorde bij de grote 'horige' boerderijen.

In 1470 werden de boerderijen geïnventariseerd om na te gaan of ze "horig" of "vrij" waren.

HA 136 fol LXII (Horigen en vrijen +/- 1470)

Transcriptie van bovenstaande:

Garder kersspell

It **Reyners Willems** vryman vrywyf vryguet

*It tguet thoe meerfelt hoirt **ther emeler** dienstman vryguet dienstwyf

It **Arnt Jans** vryman vrywyf vryguet (*'t Sol*)

*It **steven voss** vryman vryguet vrywyff

It **Arnt van Voss** vryguet vryman vrywyf

It **bernt van Voss** vryman vrywyf vryguet

*It **Willem thimanss upt Soll** vrywyf vryguet

*It **heyntken van die kuyll** vry man vrywyf vryguet
 It **tguet ten oldenderp** convent tho herderwyck een vryguet
 It **gerryt kerckhoffs** guet vrylyuden vryguet
 *It **bouhuyssguet** hoert tho Jan van Hyerde vryguet dienstman
 It **tguet thoe millingen** hoirt thoe **poelman** een vryman vryguet vrywyff
 It **Dirck vander stege** vryman vrywyff vryguet
 - met * = *Meerveld.*
 - *Jan van Hyerde is geen familie van de huidige Van Hierdens.*

Meerveld en Meervelders in de Tynsboeken.

Wat is eigenlijk "tyns"?

Tyns is een soort pacht die moest worden betaald door de bezitters van boerderijen aan de eigenaren hiervan. De laatsten waren vaak de Hertog van Gelre (Herengoederen) en de kloosters van Elten (abdissegoederen) en Paderborn (abtsgoederen). Verder konden ook eventuele andere "hoge heren" tynsbezitters zijn.

Eenmaal per jaar betaalden de boeren een vast bedrag per morgen (0.8 ha.) (dit veranderde nooit!!) aan de eigenaar. In de Tynsboeken werden de bedragen en de namen genoteerd en dit gold als wettig bij een eventuele rechtszaak bij verschil van mening. De boerderijen heetten dan tynsgoederen maar waren eigenlijk volledig in "eigendom" bij de boeren. Hun bezit kon vererven en worden verkocht zonder toestemming van de echte eigenaar. Een klein stuk van het erf vormde de kern van de boerderij waarop het huis, de schuur en de (hooiberg) stonden. Dit noemde men de "zaalweer". Het eerste jaar dat er een tynsboek verscheen was 1451. Daarvóór werd alles op rollen geschreven.

Tynsboek 101 (1451)

fol. 109 Den thyns inden ampt van garderen ende garderenbroick

"Item **Gherit van mervelt van III ½** mergen alleer Evert maess alleer derics haelboems II ½ s

die selve van V mergen alleer Reyners vanden Lijnden.

Item Derick vanden stege vanden helf vanden voirs lande als van IX mergen voirs II ½ s

Item Beernt vanden Boss van een stuck landtz gelegen inder beeck

alleer Gerits vander meer VIII d

In het Tynsboek van een honderd jaar later vinden we dezelfde post:

Tynsboek 103 (1530-1555)

Den Thyns in den ampt van Garderen en Garderenbroick.

Fol. 143

Rutger Gerits van erve, alleer Evert Maess, van Garderen.11 den.

Gerit van Meervelt, (*nb.Geret Arntssoen*), van 4 mrg, alleer Evert Maess, alleer Dirck Haelboems.

2 ½ st. Die selve van 5 mrg, alleer Reyners van Lynden. (*Arnt Geritss, Reyner Arntss te Spyek*).

(*lets wat dese thyns is to syen int Aldebroick*).

Dirck vander Stegen, (*nb.Johan Derss*), van de helft van de voirs.lande als van 9 mrg voirs doir gedain.2 ½ st.

(*Jan Derss*).

De cursief gedrukte namen zijn later bijgeschreven.

Gerrit van Meerveld is de eigenaar van "De Hemel", deze eigenaren gingen zich later "Verstegen" noemen.

Weer 200 jaar later, in het Tynsboek van Barneveld vinden we alleen Rutger Gerrits naam en die van Evert Maess nog terug. Verder niets. Het ging kennelijk ook alleen over een stuk heide of land dat weer heide was geworden (*heetveld*).

Tynsboek Barneveld 1747-1791

Fol 3vso

Qund **Rutger Gerrits** van erve alleer **Evert Maessen** van Garderen, dit is Wulf heetveld ende is nyet betaelt.

Fol 19vso **Aert Gerritsen** t'Garderen

Vergeleken met Nijkerk en Barneveld en Gar-

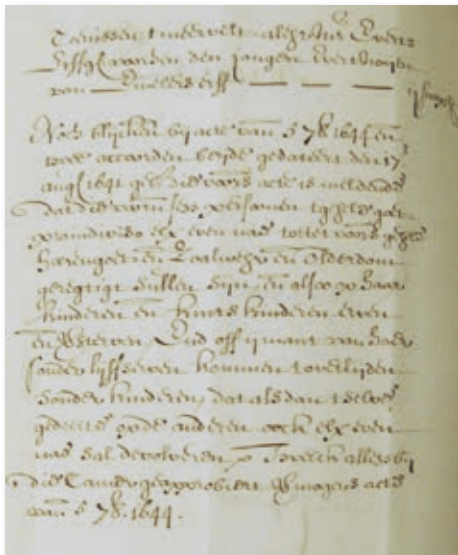
derbroek staat over Meerveld heel weinig in de tynsboeken. Dit is ook wel begrijpelijk omdat alleen 't Eijnde, Emelaer en Hoef herengoederen waren en later dus tynsplichtig.

Wel komt Meerveld nog een keer voor bij de **Rijsvoeren**.

(Rijsvoeren waren een soort belasting die op de boerderijen rustte en waarbij de boeren jaarlijks een kar hout (varen van rijs(hout) bij de hof van de hertog moesten afleveren. Later is deze verplichting omgezet in geld en dus in tynsbetalingen).

Hieronder een voorbeeld:

Rijsvoeren:
Meervelt

Vertaling:

“Item Toenis Gerritsen te Meerveldtss Evert Janssen, Henrick Jans, Weyme Jans, Lubbert Janss, Reijner Janss, Geertgen Toenis getrouwt aen Gerrit Noijen, wesen Toenis Jans dogter bij acte van 5 sept 1644 qundam Jenneken everts wed. van Jan Toenis, bevorens Johan Toenissen t’meerfelt alehr Mr. Everts erffg. voor hen de jongen eevrt Noijen van Emelers erff.

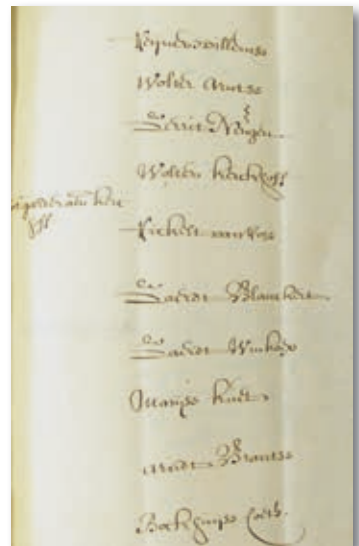
Noch blycken by acte van 57 en 1644 ..... dat voorn. ses personen tgehele goet pro indiviso elx evena tottet vors gehele herengoet ende zaalweher ende olderdom gegerigt sullen syn, ende alsoo op haer kinderen erven ende

versterven Ende of yemant van haer sonder lyffsserven kommen toverleyden sonder kinderen dat alsdan tselve gedeylde op de anderen oock elx evennae sal devolveren enz.”

Hetzelfde staat ook te lezen in de boeken van de **Herengoederen** en wel bij Goednr. HG 137. Dezelfde Toenis Gerrits komt ook voor bij HG 135 Emelaer.

Hier worden namen genoemd, die allemaal nakomelingen waren van Jan Thoenis, de voorvader van de Van Hierdens.

- Reyner Willemse
- Wolter Arnts
- Gerrit Neugen
- Wolter Kerckhof
- Rickelt van Voss
- Gaerdt Blanckert
- Gaerdt Wynkoep
- Maryss Kuet
- Arndt Brantss
- Bockhuys Caeth

Er zijn ook plaatselijke archieven met namen van Meervelders. De belangrijkste zijn de kerkenraadsnotulen van de Garderense kerk.

Handelingen kerkenraad Garderen:

Lid van de kerkenraad:

- 1671 Brandt Reijersens van Meerveldt
- 1683 Gerrit Hendricksen van Meerveldt.
- 1685 Neu Gerritsen van Meerveld
- 1711 in plaats van den overleden Heimen Jansen van Meerveld Noeij Gerritsen van Meerveld.
- Hendrik Gerritsen van Meerveld.
- 1714 Noij Gerritsen van Meerveld
- Jan Aalten van Meerveld i.p.v. Hendrik Gerritsen van Meerveld.
- 1716 Hendrik Rutgersen van Meerveld
- Noij Gerritsen van meerveld
- 1716 Hendrik Gerritsen van Meerveld i.p.v. Jan Aeltsen van Meerveld.
- 1723 Lammert Jansen tot Meerveld

1726 Evert Tijssen tot Meerveld
 1756 Jan Hendriksen van Meerveldt.
 1761 Jan Hendrikze van Meerveld
 1765 Beeltjen Hendriks van Meerveld, vertrokken naar Warmelskirchen,
 1768 Jacob Hendrikzen van Meerveld
 Aart Hendrikzen van Meerveld.
 1770 Gaart Hendrikzen van Meerveld
 Gaart Teunissen van Meerveld
 Nuij Janssen van Meerveld
 1776 Aart Hendrikzen van Meerveld
 Gaart Teunissen van Meerveld
 Gaart Hendrikzen kerkmeester van Meerveld.

Dan zijn op Meerveld ook nog weerbare mannen geweest, die in tijd van nood door de Apeldoornse gemeente konden worden ingezet:

1784 Weerbare mannen Apeldoorn:

BUURSCHAP MEERVELD

<u>Woning</u>	<u>personen</u>	<u>leeftijd</u>
<u>Gerrit Aart Hendriksen</u>	Evert Willems	30
	Teunis Claessen	32
<u>Noij Jansen</u>	Jan Willemsen	26
	wed. <u>Hendr. Jans</u>	Gerrit Maessen
<u>Gerrit Gerrits</u>	Melis Hendriksen	34
	Gerrit Gerrits	29
<u>Jacob Willemsen</u>	Jacob Willemsen	32
	Hendr. Willemsen	36
	Geurt	40
<u>Teunis Wouters</u>	Wouter Teuniss	30
<u>Cornelis Witteveen</u>	Corn. Witteveen	30
<u>Harmen Aartsen</u>	Harmen Aartsen	43

En dan is er tenslotte ook nog een Rechterlijk Archief waar Meerveld apart in wordt aangegeven.

Civiel-rechtelijk archief 1733 - 1808

Het begint in 1748 met de erfgenamen van Jan Tonis/Teunissen (wordt in de volgende aflevering behandeld bij de boerderij "Emelaer").

De erfgenamen zijn **Hendrik Gerritsen, Cornelis Hendriksen, Evert Cnelissen custer en Evertjen Reijers.**

BUURSCHAP MEERVELT, folio 320.
ORA 0203, boek 846, buurschap
Meervelt, folio 320, dd. 02-05-1748.

Hendrik Gerritsen en Cornelis Hendriksen cum suis transporteren aan **Hendrik Gerritsen** kerkmeester een half vierel holts in het Meervelderbosch.

inhoud akte:

geërfden: Frank Evertsen, Evert Tijssen.
 personen: Frank Evertsen en Evert Tijssen
 geërfden op Veluwen, als ook mede geërfden in de Meervelder Bosch, sijnde voor ons in eygene persoonen gecompareert en erscheenen **Hendrik Gerritsen, Cornelis Hendriksen, Evert Cnelissen custer en Evertjen Reijers** als geërfdens aan een half vierel holts in de Meervelder Bos sijn samentlijke erfgenamen hier in genoemd even na geeygend en geregtigt aan 't voornoemde half vierel holts zoo als wij het selve hebben geerft en ons is aanbestedorven van onsen **overleden oom Jan Teunissen** hebben getransporteert aan **Hendrik Gerritsen kerkmeester.**
 betreft: Het selve holt voor de somma van twee hondert en twintig caroli gulden. Het geseijde vierel holts in de Meervelder Bosch liggende in den ampte van Barneveld.

Onder Garderen vinden we in 1636 de eigenaar van de helft en nog een deel van **De Hoef**, Huijbert Reijnerts en zijn vrouw Greijtgen Eybertsz. Ze lenen van Aert Brantsz en zijn vrouw Greijtgen Jansz 1332 gulden. Direct wordt er 332 gulden terugbetaald zodat er nog het ronde bedrag van 1000 gulden overblijft!

ORA 0203, boek 835, Garderen, folio 4, dd. 20-09-1675.

inhoud akte:

Een saelweer en half heerengoet en noch een anpart vant selve goet, gelegen in den kerspel Gerder buerscap Meervelt, toestendich **Huijbert Reijnertsz** en sijn huijsfrou **Greijtgen Eyberts.**

Anno 1636 den 29 oktober is dit bovenstaende goet beswaert met de somme van 1332 gulden ten profijte van **Aert Brantsz** en **Greijtgen Jansz** echteluiden. Item is van dese post gerestitueert 332 gulden rest dan noch 1000 gulden. Den 20 sept 1675.

In 1719 lenen Jan Aelten en zijn vrouw Hendriken Nuijen, de verre voorouders van de Van Hierdens op Emelaer, 200 gulden aan Gangolff Gerritsen en Trijntien Cornelis (van Vossen), die mede-eigenaars zijn van Emelaer.

ORA 0203, boek 835, Garderen, folio 6, dd. 05-03-1719.

inhoud akte:

Seeker goed in den amte van Barneveld buurschap Meerveld geleegen, tegenwoordig gebruikt door **Jan Aelten** en **Hendriken Nuijen** egteluiden voor een gedeelte toebehoord **Gangolff Gersen** en **Trijntien Cornelis** eghteluiden, voor soo ver als van haar olderen is aangeerft, met alle sijn recht en gerechtigheit, verder all haar persoon en goederen.

1715 den 3 juli verbonden voor een capitaal somma van 200 gulden tegens 4 percento ten profijte van **Jan Aelten** en **Hendrikin Nuijen** eghtel[uiden] ofte haare erven, alles breeder te sien in de originele obligeatie. Geteekent met haar merk van Gangolff Gersen en met de naam van Trijntien Cornelissen, sijnde meede geteekent door Claes Aelbertsen custos en onderscholt als getuijgen.

Geregistreert op den 5 maart 1719.

(Het gaat hier over Emelaersgoed)

In 1720 verkopen Gangolff (*woont op Houtdorp*) en zijn vrouw hun deel in **De Hoef** aan hun broer Gerrit Gerritsen (van Vossen) voor 350 gulden.

Een Saelweer, en halff Heeren Goed, en nog een aenpart van 't selve Goed, gelegen in den Karspel Garder, Buerschap Merveldt, toestendig **Huybert Reynertsz.**

en syn Huysvrouw, Grietjen Eyberts.

Seker aenpart, regt en gerechtigheid van dien, in den Soerder Bosch, het Veluwer doel genaemt: en dan nog ons aenpart in de Meervelder Bosch, genaemt In 't Vos-sener halve deel; toekomstende **Gangolf Gertsen, en Tryntjen Cornelissen**, Egteluyden

1720. Den 31. Octob. verkogt, getransporteert en overgegeven, soo veel haer daer van is toebehorende, aen haere (Gangolfs) **broeder Gerrit Gerritsen**; en sulx voor een somme van 350 guld., synde mede verkogt daer by gehorende gerechtigheid van Hey en Wey, Vys en Turffslag. Alles breeder in den originelen Transport Brieff te sien.

Gepasseert voor Geërfdens, **Wulff Willemssen**, Geërfde In beide voorn. Bossen, en **Claes Albertsen Custos**, Geërfde in Veluwen, die de Transport nevens de Verkopers hebben ondertekent.

Geregistreert op den 26. May 1721

De volgenden en laatsten in deze serie zijn de eigenaren van het herengoed HG 178 "**Het Huijsererff**" in Uddel.

Zeecker twee vierendeelen Hout in den Meervelder Bosch, met alle des selfs apen dependentiën, regt en gerechtigheit; toekomstende **Evert Aartsen en Wouter-tjen Jans Egteluyden**

1729. Den 21. February Verbonden voor een Capitaal ad 1000 guld. tegens 4 pr. Ct., ten profyte van d' Heer Roederik Schrassert, en Vrouw Lubberdina Anna van Rensen, Egtel., en haer WelGeb. Erven Alles breeder te sien in den originelen Brieff. Gepasseert voor Geërfdens, Joh. Schrassert, N. Schrassert, H.V. Raelt, die de selve hebben gesegelt en getekent op dato als boven. Geregistreert den 9. Juny 1729.

Hier volgt nog een interessant stuk over de eigendom van het Meervelder Bos. Genoemd worden alle eigenaren!!

ORA 0203, boek 835, Garderen, folio 7, dd. 03-04-1679.

Namen deelgerechtigden in Meervelder Bosch

Aart Brandtsen, Huijbert Aersen, Hessel Jansen, Reijer Huijbertsen, Aart Rijcksen, Jan Harmensen, Steven Aertsen, Barthelomeus Beijer, Henrick Aersen, Gijsbert Eghberts, Henrick Gerritsen, Henrick Evertsen, Evert Noijen van Meervelt, Evert Noijen tot Garderen, Jan Jansen, Symen Willemsen ende Willem Jansen

Dank zij ons onderzoek naar Meerveld en Meervelder Bosch zijn deze eigenaren te herleiden tot hun boerderijen:

<i>Hessel Jansen</i>	<i>'t Sol</i>
<i>Reijer Huijbertsen</i>	<i>Hoef</i>
<i>Hendrick Gerritsen</i>	<i>de Hemel</i>
<i>Hendrick Evertsen</i>	<i>'t Eijnde</i>
<i>Evert Noijen</i>	<i>'t Eijnde</i>
<i>Evert Noijen tot Garderen</i>	<i>HG 127(naamloos)</i>
<i>Aert Rijcks (Vossen)</i>	<i>HG 120 (idem)</i>
<i>Steven Aerts (Vossen)</i>	<i>(idem)</i>
<i>Gijsbert Eghberts</i>	<i>HG 240 Speuld (van Boeschoten)</i>
<i>Henrick Aerts</i>	<i>HG 86 138 Stroe</i>
<i>Aert Brants</i>	<i>Emelaer</i>

(Aert Brants is burgemeester Harderwijk en een neef van Geertgen van Dompelslaer X Joachim Everts)

Bij de gemeente Barneveld ligt een boekje getiteld: "Historisch Kadaster" waarin de namen van de inwoners per huis worden vermeld in de periode 1705-1805, het overzicht begint met Meerveld.

Historisch Kadaster Barneveld:

Wie woonden waar in Meerveld

Fiche	
3	Jan Huijberts
4 en 7	Aert Gerrits
5	Evert Tijssen, in 1750 Gerrit Gerrits
6	Jan Evertsen
7	Gerrit Hendrix 1705-1723 weert
8	Hendrik Gerritsen (Emelaersgoed)

9	Jan Aelten (X Hendrikje Nuijen)
10	Noij Jansen, in 1726 Jan Noijen
13	Reijnt Gerritsen (tot Vossen in 1733)
14	Gangolfff Gerrits (X Trijntien Corneliss)

Het Meervelder Bosch was een zogenaamde bosmaalschap.

Hier is ook nog wat over te vermelden. Peter van Essen schrijft hierover, te lezen op Internet:

Maalschappen op de Veluwe

"De Meervelder maalschap was al bekend in 1569. Hoewel er goede en strenge regels waren voor het gebruik, bleek er toch behoefte te bestaan de zaak wettig te regelen en statuten vast te stellen.

Op 24 augustus 1866 stichtten de eigenaars van zeven boerderijen (bouwplaatsen) een rechts-persoon en vestigden een 'Zedelijk Ligchaam' onder de benaming: "Meerveldsche Mark".

Het waren:

1. Teunis van Zomeren te Garderen, eigenaar van 'de Hoef.
2. Albert Versteeg, medeëigenaar en bestuurder van 'de Hemel'.
3. Aart Versteeg Jacobsz, medeëigenaar en bestuurder van 'de Hemel'.
4. Hendrik van Hierden, eigenaar van 'de Emelaar'.
5. Gerrit Pater, eigenaar van 'de Vossekuil'.
6. Aaltje van Essen, weduwe van Klaas Mulderij, medeëigenaar en bestuurder van 'het Eind.
7. Hendrik van Rootselaar, eigenaar van 'de Rit' (ook wel 'Kleine Emelaar' genoemd).

De statuten bestaan uit tien artikelen. Het bestuur wordt uitgeoefend door twee administrateurs.

Ze treden om de twee jaar af maar zijn herkiezbaar. Stemrecht blijft verbonden aan het bezit. De eigenaar van 'de Rit' heeft één stem, de andere zes elk drie.

De eerste dinsdag in februari komen de stemgerechtigden bijeen bij de boekhouder (één van de administrateurs). De markgenoten moeten als ze niet onder Apeldoorn, Garderen of Elspeet wonen, hun domicilie in Meerveld kiezen. Bij de vaststelling van deze statuten worden Aart Versteeg en Albert Versteeg (neven) benoemd tot administrateurs”.

In Meerveld werden tot midden 19e eeuw ook nog steeds tienden betaald (*vanouds een kerkbelasting*).

Tiendplichtigen op Meerveld in 1820:

Gerritje Klaassen (van Essen)	7 morgen
Evert Driessen	½ “
Willem Aartsen (Hoek)	3 ½ “
Jan Nuijen	7 ½ “
Jacob Lubbertsen	
(Goodschalk) Emelaer	7 ½ “
Klaas Hendriksen	6 ½ “
Jacob Aartsen (de Hemel)	4 “

In 1854, bij afkoop van deze tienden was ene Van Hierden eigenaar en bewoner van Emelaer.

Grenzen en perceelsnamen in Meerveld en Bos

De doelen (grenspalen) stonden

- 1e. op de Hogen Duvel
- 2e. aan de Panshegge
- 3e. aan de Rueneert
- 4e. bij de Ruickersberg
- 5e. bij Heijntjesbosch
- 6e. grens Heijntjes- en Lubbertjes Bosch
- 7e. hoek Lubbertjes Bosch
- 8e. aan 't Gronckelt
- 9e. laak- of grensboom op de Traa

Verdere percelen in het bos:

- 's Grevenhout
- Doorngat
- Duijvelsdel
- Walensbosch
- Gaerdenbosch
- Jacobs hegge

Dickaert of Dickelt Alberts hegge
Langelaer
Dodemanslaar
Knappelaar
Langeberg
Traaberg
Steenberg
Bukseweg
Noordseweg
Kneuteweg
Randweg
Kortewegje

Er is nog veel meer te vertellen over Meerveld en Meervelder Bos, te veel om hier te behandelen...

Geïnteresseerden kunnen dit gaan lezen in het gelijknamige boek. Het is in te zien op het archief van de gemeente Barneveld.

Dit is het eerste deel over Meerveld en Meervelder Bos, het tweede deel, waarin alle boerderijen en hun eigenaren worden behandeld verschijnt in het nummer van maart 2018.

PvdB

HET VERHAAL VAN RIEK HENDRIKSEN-SLIJKHUIS

Herinneringen uit mijn jeugd in Meerveld

Op 28 december 1946 ben ik geboren als nummer negen in een gezin met dertien kinderen. Mijn vader werkte bij Rijkswaterstaat, mijn moeder werkte als huisvrouw.

We hadden een klein houten huisje met één slaapkamer, een woonkamer en een klompenhok.

De WC was een houten hokje met een ton en stond een stukje van het huis af. In de slaapkamer stonden twee tweepersoons stapelbedden en nog een bed in de kast. In de woonkamer stond verder nog een opklapbed en een ledikantje. Hier werd overdag ook gegeten en gedronken, dus veel ruimte was er niet. In mijn jeugd waren de oudsten van de kinderen al in dienst bij een boer om wat geld te verdienen.

Toen ik twee jaar oud was waren ze me eens kwijt. Ze zochten overal maar konden me niet vinden. Uiteindelijk vonden ze me onder de tafel waar ik rechtop kon staan en me niet verroerde!

Ik was bijna vier jaar toen mijn zusje van acht weken oud overleed vanwege hartproblemen. Dat maakte zoveel indruk op mij dat ik het nu soms nog voor me zie. Het was net een pop die sliep...

Iedereen moest altijd thuis meehelpen met werken. We hadden een tuin en een stuk bouwland en verder drie koeien, we hebben dan ook allemaal geleerd om te melken.

De in huis liggende kokosmatten moesten we elke week uitkloppen op het kloprek en we moesten de vloer vegen en dweilen. Je hoefde trouwens niet altijd te helpen, er was ook vaak tijd voor een speelkameraadje dat je meestal wel had.

Op zaterdagavond moesten we in de teil om te wassen, allemaal achter elkaar.

De maandag was wasdag en dan 'mochten' we meehelpen met uitspoelen en de natte was door de wringer halen. Vaak ging de was daarna op de 'bleek', daar werd het mooier wit van en vlekken verdwenen. Na het spoelen en wringen ging het spul aan de waslijn, meestal op grootte en op soort gerangschikt. Die maandag was een lange dag om door te komen.

Toen ik zes werd ging ik naar Uddel, naar de Hof, naar de School met den Bijbel, lopend met de andere kinderen en aan de hand van mijn grotere broer Peter, die op me moest passen.

Ik was doodsbang voor de grote zwarte hond van Beert van Hierden. Die hond kwam dwars door het weiland aanstormen als we erlangs liepen... ik heb er nog nachtmerries van!

We liepen er een half uur over, op klompen want schoenen waren voor de zondag. In de winter, als er sneeuw lag, was het een wed-

Het ouderlijk huis aan de Kampweg.

strijd wie de dikste bulten sneeuw onder de klompen kreeg. Op school stond in de klas een grote ronde kachel en daar werden de natte spullen gedroogd. Tegen de schoolmuur konden we lekker kaatsenballen, de kleintjes voor en de groteren daarachter. Verder konden we touwtjespringen, knikkeren, hinkelen, verstoppertje spelen en bedden schudden. Zomers kregen we zwemles in het Uddelermeer en 's winters, als er ijs was, konden we daar fantastisch schaatsen. Dat deden we trouwens ook op het Kleine Zeilmeer en op de waterzuiveringsinstallatie bij het kamp Nieuw-Milligen.

Als we uit school kwamen moesten we eerst de houtbak en de kolenkit vullen. Op zaterdag moest het erf worden bijgeharkt, de schoenen gepoetst en een hele emmer vol met aardappelen voor de zondag worden geschild. In de zomervakantie hadden we een hele mand vol met kousen die moesten worden gestopt voordat we konden gaan spelen. In de bosbesentijd gingen we vaak hele dagen bessen plukken die we verkochten bij Van Egteren, de groenteboer in Uddel. Natuurlijk hielpen we ook met groente uit de tuin halen zoals boontjes, wortels en andijvie. Dat ging dan weer in het zout of soms in de weckfles. Grote teilen vol met andijvie wasten en sneden we dan. In de winter werd er een varken geslacht en op de ladder gehangen om te worden gekeurd. Ook dat ging eerst in de weck en later bij Aalt Boeve in de vriescel. De worsten hingen we op de vliering om te drogen.

Met koren dorsen hielpen groot en klein, iedereen werd ingeschakeld. Aardappelen en wortels rooien gebeurde ook gemeenschappelijk. Alleen het dorsen moest worden betaald, verder was alle burenhulp gratis. Dat gold ook voor oppassen bij anderen, dat overkwam me ook regelmatig.

Toen ik tien jaar was kregen we een nieuw huis met wel vijf slaapkamers! Wat een zee van ruimte!!

Al snel werd het zomers verhuurd aan pension-gasten en moesten wij in de stal slapen. De

*Gezin Peter Slijkhuis en Reindjen Klein Winkel eind jaren '40.
Achterste rij: Reinier, Berend, Peter, Henk, Dinie en Corrie.
Voorste rij: Moeder Reindjen met Mientje, Annie, vader Peter met Riekie en Alie.*

jongens op de hooizolder, de meiden beneden. Met z'n allen woonden we dan in het schuurtje. Dat werd later vervangen door twee echte zomerhuisjes. We hadden het niet breed, dus was dat een goede manier om wat extra geld te verdienen. Na de zomer konden we zelf weer in ons huis wonen.

Toen ik twaalf was ging ik met de bus naar de Huishoudschool in Apeldoorn. Op veertienjarige leeftijd kreeg ik een ongeluk waardoor ik een aantal weken met een spalk moest lopen. Een half jaar later werd mijn zusje van zestien door een auto aangereden waardoor ze overleed en dat heeft een groot effect op ons allen gehad.

In de derde klas kreeg je op school stage waarbij je in een gezin moest gaan werken. Hierdoor ben ik na school ook in Apeldoorn blijven werken.

We gingen naar de kerk in Kamp Nieuw-Milligen totdat die diensten werden beëindigd en we naar Garderen naar de kerk gingen. Op de catechisatie leerde ik Gerrit kennen. Ik was toen zestien en het sloeg gelijk aan! Na bijna zeven jaar verkering en verloofd te zijn geweest, kochten we het huisje van Gerrit Boeve

op de plek waar we nu nog steeds wonen en dat met volle tevredenheid!

Nog wat losse herinneringen komen bij me naar boven nu ik dit aan het schrijven ben. Bij onze buurman, Gerrit van den Broek de petroleumboer, kregen we vaak een snee wittebrood met roomboter en suiker. Voor ons was dat een echte versnapering die we thuis nooit kregen.

Op Sinterklaasavond werd altijd op de deur geklopt en dan, bang als we waren, gingen we toch kijken en dan stond daar een aardappelmand met cadeautjes, een chocoladeletter en

een suikerbeestje voor ons allen. Dit kregen we elk jaar weer van een gulle gever, mijn ouders hadden daar geen geld voor...

Er kwamen bij ons vaak vriendjes en vriendinnetjes over de vloer. We hadden een groot gezin en dat vonden ze gezellig. Zelf vond ik het leuker om bij hen te spelen, dan hoefde je minder te delen.

Een keer per winter gingen we op visite bij de burens, daar had je zomers geen tijd voor. Er was in die tijd veel saamhorigheid en ik heb mijn jeugd dan ook als liefdevol en prettig ervaren!

RH-S

EEN NOSTALGISCHE WANDELING DOOR GARDEREN

Zomaar ergens, aan het begin van de vorige eeuw. Een groepje mensen loopt over een slingerende zandweg door het heidegebied van Putten naar Garderen. Het is een warme dag geweest. De lucht is gevuld met wolkenflarden, horend bij een onweersbui, inmiddels ver in de verte.

In de rug schijnt de laagstaande zon die de bewolking oranje kleurt. Een licht vlagerige wind blaast de laatste warmte van de dag weg. De zandweg loopt flauw omhoog. Op het hoogste punt aangekomen, kijken de lopers nog even om, om naar de ondergaande zon te kijken. Ver weg zien ze vaag de contouren van een zeilschip op de Zuiderzee. Het is een prachtig gezicht.

Aan de andere kant ligt Garderen, duidelijk zichtbaar en wat lager, aan de bovenkant van een tamelijk vlakke vallei. Meer dan een verzameling boerderijen is het niet, omgeven door landerijen, vooral open met maar hier en daar een boom. Voor de boerderijen staan linden

en her en der zijn hooibergen zichtbaar. Middenin het dorp steekt de toren met bijbehorende kerk duidelijk af tegen de rest van de bebouwing. De kerk is nieuw gebouwd, de oude toren verhoogd met een spits. Dat moest omdat heel het dorp het raar vond dat de nieuwe kerk boven de toren uitstak.

De groep loopt verder. Een knagende honger heeft zich van hen meester gemaakt. Ze zijn aan een maaltijd en slaapplek toe. In het dorp is het stil. Veel mensen zijn al binnen en rusten uit van een dag werken op het land. In de Dorpsstraat komt nog een paard met wagen voorbij, even verder bij een boerderij het erf opgaand. Bij de put op de Brink middenin het dorp doen twee dorpingen verwoede pogingen om water omhoog te halen. Vergeefs, want zoals zo vaak staat de put droog. De dorpingen besluiten hun heil een stukje verderop te zoeken, bij de put aan de andere kant van Maas z'n hof, het landje van Maas voor de kerk, dat in heel Garderen een begrip is.

Even een tussendoor-verhaal:

Garderen en drinkwater

Garderen en drinkwater is geen gelukkige combinatie. Door zijn ligging deels op een heuvel, heeft Garderen nauwelijks toegang tot oppervlaktewater. Natuurlijk, een paar kilometer verder, in de buurt van Uddel, heb je het Uddelermeer. De kwaliteit van het water daar is door de eeuwen heen sterk aan schommelingen onderhevig geweest. Daar kun je niet altijd van op aan.

Dichterbij heb je de poel bij het Sol en ook middenin het dorp is er af en toe een poel, maar dan moet het wel flink hebben geregend. Om een beetje meer structuur in de watervoorziening te krijgen, zijn door de eeuwen heen diverse putten geslagen. In Garderen moet je dan wel 25 tot 30 meter diep gaan, omdat het dorp nu eenmaal relatief hoog ligt. De put op de Brink is net verdiept, maar staat nog altijd regelmatig droog. Beter gaat het met de put achter Maas z'n hof. Hij is weliswaar minder diep, maar geeft op de een of andere manier wel altijd water. Meer naar het westen van het dorp is er nog een derde put, die vooral door de mensen daar wordt gebruikt.

Het centrum

Even later komt ons groepje in het centrum van Garderen aan, aan de achterzijde van de kerk. Hier bevinden zich het in 1812 gebouwde dorpsschooltje en twee herbergen, de Roskam en aan de andere kant van de weg de Lindeboom, hoe kan het ook anders onder een indrukwekkende Lindeboom. Omdat de Roskam niet open is, besluiten ze bij de Lindeboom naar binnen te gaan. Zo karakteristiek als die er aan de buitenkant uitziet, zo slonzig is het binnen. De schaarsverlichte ruimte ziet er rommelig uit. Er hangt een muffe lucht van houtvuur, rook en gemorst bier. Twee wat oudere mannen zitten in één van de hoeken aan een tafel. Verder is er niemand.

De nieuwe gasten kiezen een plek bij één van de ramen en wachten tot ze geholpen worden. De eigenares komt echter pas opdagen als één van hen na lang wachten het vertrek achter de gelagkamer is ingegaan. Het eten smaakt niet bijzonder en de groep besluit snel te gaan slapen.

Er wonen in die tijd nog geen duizend mensen in Garderen. De meesten van hen leven van land en vee, een enkeling verdient de kost met andere activiteiten, bij voorbeeld in het nabijgelegen Speulderbos. Nog een stukje bos ligt bij Hoog Buurlo, verder is het land nog open of begroeid met hei. Het is de tijd dat zandverstuivingen nog min of meer vrij spel hebben. Daar gaat overigens wel verandering in komen, want het net opgerichte Staatsbosbeheer bereidt de aanplant van veel dennenbos voor, ook in de buurt van Garderen. Die bossen moeten het zand tegenhouden.

Vlakbij de kerk staat de molen, waarschijnlijk op het hoogste punt van het dorp, waar hij de meeste wind vangt. Hier wordt het graan, verbouwd op de velden rond Garderen, vermalen tot meel. De bakkers in Garderen maken er hun brood van. De slager zit aan de overkant van de weg. Hij verkoopt vanuit een kelder. Verder is er maar weinig te doen. Het dorp maakt een armoedige indruk.

Als er – buiten de wekelijkse kerkgang om – al eens activiteiten zijn, dan spelen die zich vooral af in een schuur naast de Roskam. De jongeren van het dorp hangen, als ze tenminste tijd hebben, wat rond op de straat, tussen de twee herbergen in. De school wordt vooral in de winter bezocht. In de zomer komt er bijna niemand. Dan zijn de kinderen thuis om met hun ouders op het land te werken.

Begraafplaats

Om de kerk heen lag ooit een begraafplaats. Houten grafzerken markeerden toen de plekken waar overleden dorpingen lagen. Veel is daar aan het begin de 20ste eeuw niet meer van te zien. In de 19e eeuw al is het grafveld naar de Koningsweg verplaatst, bij de ingang

van Garderen. Mensen die bij leven meer te besteden hadden, kunnen tegen betaling nog wel een graf in de kerk kopen. Het zijn de 'rijke stinkerds', denken de dorpelingen. Alleen zegt niemand dat natuurlijk.

Een opvallend graf, nog wel bij de kerk, is dat van Klaas van Essen, een schaapherder die een jaar of 40 eerder is overleden en toen van het Koninklijk huis een graf heeft gekregen. Oudere dorpelingen weten hier nog wel van. Koning Willem III, de vader van Koningin Wilhelmina, sprak graag met schaapherder tijdens zijn jachttochten over de Veluwe. Vooral omdat hij altijd zichzelf bleef en de koning, ook al was hij koning, toch ongezoeten de waarheid durfde vertellen. Als geste van dankbaarheid heeft Willem III toen het graf voor hem betaald. Het ligt net naast de kerk. Het valt op omdat er een gietijzeren punthek omheen staat. De dorpelingen hebben er verder weinig mee.

Binnenin de kerk is plaats voor enkele honderden mensen. Iedere zondag komen ze van heinde en verre, soms nog steeds te voet, via één van de vele kerkenpaden die Garderen rijk is naar de kerk. Na de dienst steekt een deel van de kerkgangers de weg over naar De

Roskam, waar dan nog een drankje of een hapje wordt genomen. De kerk is hier niet blij mee, maar kan het ook niet stoppen.

De Garderense molen

We gaan weer verder met ons verhaal van de groep reizigers. Na een nachtje slapen trekt ons groepje naar de Garderense molen. De molenaar woont in een boerderij, een klein stukje terug aan de Dorpsstraat. Om geen klant te hoeven missen, heeft hij aan zijn boerderij een uitbouwje laten maken, waarvan het raam op de molen uitziet. In het uitbouwje bevindt zich de eettafel. Zo kan hij zijn molen altijd in de gaten houden. En ook nu is hij er als de kippen bij om het groepje te woord te staan.

Hij vertelt over de geschiedenis van de molen, hoe er in 1325 volgens geschriften al sprake van was, maar toen waarschijnlijk nog op een andere plek. Over de herbouw in 1597, over de storm in 1677 die de molen vrijwel onherstelbaar beschadigde en over het onweer dat de weer herbouwde molen 13 jaar later volledig in de as legde. In 1690 kwam de molen dan eindelijk op de ook nu nog bekende plaats terecht. Het duurde vervolgens tot 1852 voordat een volgende onweersbui de

molen in brand zette. Een jaar later werd de schade tijdens een restauratie hersteld.

We gaan nu weer naar het heden waar ik samen met enkele anderen een rondje-rond-Garderen maak in het kader van "Garderen slaat door". Het is ongeveer dezelfde route als het hiervoor genoemde groepje maakte. Vanaf de molen lopen we over een paadje langs een bouwland, richting de begraafplaats aan de Koningsweg, waarvan het oudste gedeelte lang geleden aan het dorp geschonken werd door Teunis van Zomeren, één van de molenaars van toen. De echo's van vroeger vervagen, de geluiden en beelden van de moderne tijd nemen meer en meer hun plaats in.

Gids Peter van den Born gaat ons voor door een hekje, de begraafplaats op. We staan stil bij het graf van de beroemde Garderense dirigent Eduard van Beinum en luisteren naar het verhaal over het monument voor de Serviërs, dat aan de oostelijke rand van het kerkhof staat.

Hier verlaat de Barneveldse wethouder Van Dalen het groepje, op weg naar een volgend evenement. Wij lopen nog even door, langs het huis van de vroegere fietsenmaker Rijk Jetten, naar de huidige put (met weer wer-

kende pomp) op de Putbrink. Terwijl Peter ons vertelt over de geschiedenis van de pomp, de mensen die erin zijn gevallen, en de laatste herstelbeurt (nog niet lang geleden en met geld van onder andere het programma 'Zomer in Gelderland', van Omroep Gelderland) zien we hoe het gezellig druk is geworden in het centrum van Garderen, waar voor de eerste keer het evenement 'Garderen slaat door' wordt gehouden. Er is een bar, er zijn staantafels, er is een podium met allerlei optredens en vanaf de hoek aan de overkant zendt Radio Gelderland uit waarvan de mensen ons enkele vragen stellen.

Nostalgische wandeling

Garderen telt inmiddels bijna 2200 inwoners. Ze zoeken elkaar op, vanuit allerlei hoeken en plaatsen, zien oude bekenden terug en maken er een feestje van. Ook de vele toeristen in het dorp trekken naar het centrum, om aan de activiteiten deel te nemen. Eén ervan is het maken van net zo'n nostalgische wandeling door het dorp als wij nu achter de rug hebben. En dat onder leiding van Garderenen die er al heel lang wonen en als geen ander het verleden van Garderen tot leven kunnen laten komen. Ik heb ervan genoten!!

Reinout van den Born

Joop Huisman

Wie is Joop Huisman?

Joop is in Garderen geboren en opgegroeid. Vanaf zijn 22-tigste jaar woonde hij niet meer in Garderen, maar kwam er regelmatig en hield een band via zijn familie. Sinds 2001 woont hij in Ruurlo, daarvoor in Wageningen, Renswoude en Renkum. Hij is geboren op 5 augustus 1938 in de groentewinkel van Bartus en Goudje Huisman op Putterweg 19. In 1939 is het gezin verhuisd naar een oud boerderijtje aan de Speulderweg 8. De burens waren Evert en Dit Middendorp en bakker Evert Jan Zevenbergen. Op de foto links het oude boerderijtje, op de voorgrond Neeltje Bakker (dochter van Keetje Bakker, de baakster) en rechts de rietenmiet (takkenbossen) voor het stoken van de bakkersoven van Evert-Jan Zevenbergen.

In 1949 is het gezin verhuisd naar de Dr. H.C. Bosstraat 2. Joop had de bijnaam "Joop van Bartus" en merkwaardig genoeg kreeg zijn één jaar jongere broer de bijnaam "Jan van Goudje". Vanaf de lagere school heeft hij de Lagere Landbouwschool (in Barneveld) en Middelbare Landbouwschool (in Putten) gevolgd. In deze periode heeft hij ook bij verschillende boeren gewerkt. Na zijn diensttijd

heeft een jaar gewerkt bij Jan Schut op 't Sol. Vervolgens kreeg hij in 1960 een baan als dierenverzorger op een onderzoeksinstituut in Wageningen. Via jaren van avondstudies behaalde hij het HBO-Ingenieursdiploma en later het Ingenieursdiploma van de Landbouwuniversiteit. Op 52-jarige leeftijd is hij in 1990 gepromoveerd tot doctor op een Dierfysiologisch onderwerp. Hij werkte bij het ILOB-TNO Instituut in Wageningen als hoofd van sectie Dierfysiologie. In deze functie heeft hij veel onderzoeksprojecten ontwikkeld voor het Productschap voor Diervoeder en Nederlandse bedrijven, veelal in samenwerking met bedrijven in Europa, Amerika, Canada, Indonesië en Taiwan. Na zijn VUT is hij een consultancy-bedrijf begonnen waarin hij (tot zeventigste jaar) projecten ontwikkelde voor de Nederlandse bedrijven in samenwerking met bedrijven in Frankrijk, Duitsland en in China.

Joop heeft altijd veel belangstelling gehad voor oude geschiedenis en archeologie. Actief in de archeologie is hij met name geweest in de regio Wageningen, Renkum Bennekom. Hij heeft in samenwerking met de provinciaal archeoloog in dit gebied verschillende opgravingen gedaan. Hij hield hierover lezingen en schreef publicaties in boeken en tijdschriften. Hij was en is geïnteresseerd in oude verhalen van zijn familie maar ook algemeen over het Garderen van vroeger. Oude verhalen van zijn familie heeft hij beschreven in het boek: *Familie Huisman. Stamboom en geschiedenis van een Veluws geslacht*. De oudste Huisman in de stamboom is geboren rond 1650. De oude verhalen gaan over het leven van zijn betovergrootvader Gerrit Huisman (geboren 1845) die in Speuld woonde en van zijn Opa (geboren 1872) en Opoe (geboren 1881) die achter de in de Eng achter de Garderense molen aan

de Hulakkerweg woonden. Hoe de boerderij is gebouwd en welke mensen daarbij hielpen staat in genoemd boek beschreven.

De oude boerderij is er niet meer, er staan nu nieuwe huizen waar de neven Hans, Willem en Aart Huisman wonen.

Veel van die verhalen heeft Joop van zijn vader Bartus gehoord. Behalve oude familieverhalen heeft hij ook oude liedjes en anekdotes bewaard en opgeschreven. Hij heeft die oude verhalen en liedjes bewaard omdat het ook enigszins inzicht geeft hoe de mensen toen leefden, dachten en beleefden.

Naast deze activiteiten was hij vanaf ca. 1995 amateur kunstschilder. Aanvankelijk af en toe mede omdat hij door zijn studies, werkzaamheden, andere activiteiten en regelmatig verblijf in het buitenland onvoldoende tijd had om er grote aandacht aan te geven. Hij volgde in die tijd af en toe een cursus, maar zijn ervaring was dat je hiermee vaak onvoldoende opleiding kreeg in de kunstschildertechnieken. Maar niettemin had hij er veel plezier in. Na zijn VUT is hij in Ruurlo gaan wonen waar hij naast zijn consultancywerk de tijd kreeg om bij professionele schilders kunstschilderonderwijs te volgen. Momenteel is schilderen een passie geworden en schildert hij bijna dagelijks, soms maar een uurtje, maar ook langer. Het thema waar hij momenteel aan werkt is *Stilleven*. Onderstaand een voorbeeld, zie ook zijn website: www.joophuisman.exto.nl of op facebook.

Afscheid van Archivaris Dick Veldhuizen

Hoe zou het nu met Dick zijn? Eind april werd, na een langdurig dienstverband bij de gemeente Barneveld, op grootse wijze afscheid genomen van archivaris Dick Veldhuizen. Hij maakte op 2 mei 2017 zesendertig jaren vol en bereikte toen ook de pensioengerechtigde leeftijd.

De regionale pers besteedde er veel aandacht aan en op de afscheidsreceptie kwamen veel vrienden en (oud-)collega's afscheid van hem nemen. Vooral de paginagrote foto van de archivaris tussen zijn archiefdozen baarde opzien. "Is dit nou een archief?", zullen veel mensen hebben gedacht. De volgende vraag is dan natuurlijk: hoe komt een inwoner van het mooie Garderen erbij om jarenlang in het Gemeentearchief van Barneveld te werken? Dat is vast niet erg spannend, maar wel interessant.

Levensloop

Dick begon op de Garderense Prins Bernhard-school, de kleuterschool bestond nog niet. Na de lagere school leerde hij, na een geslaagd toelatingsexamen, verder op het Chr. Lyceum afd. HBS-A in Apeldoorn. Dat was een gewaagde stap, de meeste Garderense scholieren kwamen niet zover.

Na het lyceum studeerde hij verder aan de Pedagogische Academie, maar werken bij het onderwijs beviel hem niet. Hij ging werken bij het Nairac Museum als manusje-van-alles. Hij had daar een prachtige tijd!

Vanwege zijn belangstelling voor geschiedenis ging hij lessen volgen op de Rijksarchiefschool waarna hij in dienst trad bij de gemeente Barneveld, bij het gemeentearchief.. Daar heeft hij zesendertig jaar met veel plezier gewerkt. Talloze stukken zijn door zijn handen gegaan. In de tijd van het papier was dat nog letterlijk zo. Vanwege de automatisering is het archief totaal veranderd.

De digitalisering won het van het papierwerk, de archiefdozen verdwenen en dat vergde een heel nieuwe aanpak. Natuurlijk, het geeft meer mogelijkheden, met name bij de opslag van gegevens. Maar het is niet zo dat alle verenigingen zomaar hun verenigingsarchief kunnen brengen. Het gaat allemaal strikt volgens de regels. Dat is wel goed geregeld in Barneveld. Wat dat betreft laat Dick een prachtig archief na.

Dick is altijd in Garderen blijven wonen en hij is een vraagbaak voor velen. Het tijdschrift Darpsproat, dat twee maal per jaar in Garderen verschijnt, is mede een hobby van Dick. Hij heeft veel bijgedragen aan de vormgeving en de inhoud van het blad. De andere leden van de redactie hopen dat hij dat nog lang blijft doen.

De Geschiedenisquiz is ook zo'n mooi project. Ieder jaar kunnen belangstellenden hun kennis toetsen door het beantwoorden van een aantal spitsvondige vragen, verzameld door Dick en zijn collega Kathelijne Jongeling. Het is altijd weer een happening met een vaste kern aan bezoekers. Er is natuurlijk plaats voor meer deelnemers, vooral uit Garderen (ieder een mag meedoen!!).

De gepensioneerde vertelt een verhaal aan de verslaggeefster.

Met het Schaffelaarjaar heeft Dick niet zoveel, maar ja ieder dorp heeft nu eenmaal zijn eigen heilige. Garderen heeft de geleerde Anastasius Veluanus en sinds kort de patroon van de brede-banden-fietsers: Rijk Jetten.

Zo is er altijd weer iets nieuws te beleven, ook voor een gepensioneerde archivaris.

HvdB-R

GARDERS PLAT

Noe de zoemer zeutjes an weer veurbie is en de scholen en de bouwvak weer begonnen bin, komt de rust in't darp zeutjes an weer trug. Tjonge wat was 't bie tieën druk in 't darp, de terrassen waren goed gevuld, me dunkt: de middenstand en de horeca hen goeie zaken edoan en dat is veur ons inwoeners ok goed. Bie de "Ijstijd" mos je wel de tied hen, drie rieën dik stonden ze op hun beurt te wachten. Ik zeeg tegen Garrie: "Ik geleuf dat 't vandaag veur niks is". Zo druk as't was, mer die gleufde doar niet in en geliek had ze (weer).

Vrogger hoefde je niet zo lang te wachten veur een ijsje. D'r viel weinig te kiezen bie Teun Grobbe, je kon kiezen of een puntijsje van vuuf cent of een bakje van een dubbeltje schepijs van de Verenigde Veluwse Melkfabrieken, mer d'r was van alles te beleven bie ijs- en vishandel Grobbe noast de ouwe Prins Bernhardschool.

De vishandel zat in de kelder en de klanten mosten buten op hun hurken bie het kelderluuk zitten um zo de angebooie handel te anschouwen.

Loater kojje bie Oalt van Teus (Wolbersen) an de Putterweg bie de Teut verpakt ijs kopen, van vuuftien en vuufentwientig cent. Niet duur zou je zegen mer zakgeld kregen we niet. Dat mosten we zelf mer zien te verdienen.

Donkere wolken verschiene an den einder veur wat betreft onze rust. Vliegveld Lelystad kan die lilluk verstoren deur de anvliegroutes over ons darp te loaten lopen dus doar goat onze rust.

Kunne of motte wuulie d'r nog wat tege doen?

Mit de groeten van Nuij en Garrie

EEN KOGEL IN DE KERKTOREN

Felix Valk, zoon van de beeldend kunstenaar Hendrik Valk, woonde tijdens de Slag om Arnhem in september 1944 met zijn familie in die stad. Na die slag moest het gezin evacueren en op diverse andere plekken onderdak zoeken. Felix hield tot de bevrijding van de Veluwe een dagboek bij. In 2004 werd dat onder de titel "Scholier in oorlogstijd, 1943 – 1945" gepubliceerd bij Uitgeverij Kontrast in Oosterbeek.

Vanaf januari 1945 woonde de familie in "Huis Overbosch" bij Garderen. Felix beschrijft de eenvoudige Nieuwjaarsviering en hoe op die dag Duitse vliegtuigen overvlogen. De volgende dag waren de Engelsen weer bezig bij Stroe, waar het "zuivelgebouw" naast de spoorweg werd geraakt. Vader Hendrik moest in Barneveld in het noodziekenhuis "De Schafelaar" een lezing houden voor het personeel.

Op 3 februari moest Felix met de fiets naar Stroe om melk te halen bij een familie Bunt. Hij kreeg er alleen een fles gewone melk en een maaltje aardappels, ook als dank voor een schilderijtje dat zijn vader had gemaakt. Bij een Van Harten, die in een kippenhok woonde omdat zijn eigen huis in Stroe kapot was, kreeg hij een half pond havermout en een stukje vlees. Daarna reed hij weer naar de Rijksweg, een oude benaming voor de Apeldoornsestraat en de Amersfoortseweg, waar Engelse vliegtuigen rondcirkelden, bommen gooiden en een rode vrachtauto beschoten. Felix gooide de fiets op de grond en sprong in een zogenaamde eenmansput. Toen alles voorbij was, bekeek hij de schade aan de bomen, de rode vrachtauto, een Duitse auto en karretjes van mensen die voedsel hadden gehaald. Ook zijn fiets was beschadigd: de melkbus was doorzeeft en spaken waren krom. "De fiets ging haast niet meer vooruit. Eindelijk kwam ik thuis. Daar heb ik alles uitgepakt. Het schilderijtje van Vader met de toren van

Garderen was doorboord. Een scherf was er dwars doorheen gegaan en de toren zelf was ook beschadigd. De bonnen waren aan flarden en een scherf was afgeketst op de kaas".

Bij het verhaal is een piepklein fotootje van het schilderij afgedrukt. Dankzij de moderne techniek kon het worden opgepoetst en vergroot. We zien nu duidelijk twee beschadigingen. Een in de lucht, de andere in de torenmuur.

Het lijkt me duidelijk dat Hendrik Valk in zijn kijk op de Garderense toren niet het toppunt van zijn kunnen heeft laten zien. Het ziet er nogal simpel uit. Wie iets langer kijkt, zal het opvallen dat de kerk bijna ontbreekt, nog niet uit de verf is gekomen. Misschien wilde hij gewoon een boerenschilderijtje maken, dat geschikt was om te ruilen tegen melk, vlees of andere etenswaren. Op het internet en in het in 2005 verschenen boek over zijn leven en werk is te zien dat hij heel anders en veel beter kon.

De wat slordig neergezette bouwsels op de voorgrond moeten waarschijnlijk de boerderij en de schuur van Heimen Mulder (1868 – 1952) voorstellen. Het terrein voor de toren werd vroeger Mulderskamp genoemd.

Hendrik Valk was behalve schilder ook aquarellist, edelsmid, illustrator, tekenaar en theatervormgever. Hij werd in 1897 geboren in Zoeterwoude. Volgens Wikipedia werd hij in 1916 tekenleraar en bracht hij de hele zomer van dat jaar door in een plaggenhut in Stroe. Daarna woonde en werkte hij in diverse andere plaatsen. In 1926 verhuisde hij naar Arnhem, waar hij trouwde en waar zijn twee kinderen werden geboren. Na de evacuatie-

periode in Garderen en de bevrijding keerde hij terug naar zijn woonplaats. Toen bleek dat veel van zijn werk tijdens de Slag om Arnhem was vernietigd. Dat werk vertoonde overeenkomsten met dat van Theo van Doesburg en Bart van der Leek. In de jaren '60 maakte hij reizen naar Frankrijk, Zwitserland en Italië om daar te werken. In 1973 kreeg hij een overzichtstentoonstelling in het Arnhemse Gemeentemuseum. Daarna volgden nog enige exposities. Hendrik Valk overleed in 1986 in Arnhem. Diverse musea van naam hebben werk van hem in hun bezit.

DJV

HELDEN EN EEN HEILIGE

Tot en met 23 oktober is in Museum Nairac in Barneveld de tentoonstelling "Jan van Schaffelaar. De held en zijn tijd" te zien. Ook 535 jaar na zijn dood duurt de belangstelling voor Jan onverminderd voort en wordt zijn naam gebruikt om volk te trekken en kassa's te vullen. Voor dit doel is in het Barneveldse centrum zelfs een tweede standbeeld ingezet.

Nog niet zo lang geleden werd hij in publicaties zonder aarzeling "De held van Barneveld" genoemd. Voor het gemeentebestuur en de plaatselijke middenstanders is hij dat in zekere zin nog steeds. Mensen die dit alles wat nuchterder bekijken, vragen zich nog steeds af hoe het eigenlijk staat met dat heldendom. De aanduiding "held" werd ook in andere gevallen heel makkelijk gebruikt. Wat vindt u bijvoorbeeld van Jan Carel Josephus van Speijk? Deze kanonneerbootcommandant stak in 1831 zijn sigaar in een kruitvat op zijn schip. Dat schip lag in de haven van Antwerpen en Jan wilde voorkomen dat het in han-

den van Belgische opstandelingen zou vallen. Door deze daad kwamen 28 opvarenden, inclusief Van Speijk zelf, om. Het aantal Antwerpenaren dat het leven liet, is nooit bekendgemaakt. Na zijn dood werd Van Speijk in de noordelijke Nederlanden als nationale held vereerd. Tegenwoordig moeten we hem eigenlijk wel beschouwen als een depressieve zelfmoordterrorist. Toch zijn er in diverse plaatsen nog straten met zijn naam.

En wat denken we van Hans Brinker, de zoon van een Haarlemse sluiswachter? Hans stak zijn vingertje in het gat van een dijk en voorkwam zo een overstroming. Daardoor werd hij in heel Noord-Amerika beroemd en een held. Hij heeft nooit echt geleefd, maar kreeg wel een standbeeld in Spaarndam. En ook nog een in Harlingen.

Van Jan van Schaffelaar weten we nog steeds niet of hij zelf de eerste stap op weg naar zijn heldenstatus heeft gezet of dat zijn medestrijders toen de nood het hoogst werd hem

hebben laten vallen. Die vraag is voor velen niet belangrijk. Als ze konden, zouden ze Jan heilig verklaren. Commercieel gezien is hij dat al sinds 1903, toen zijn standbeeld werd ont-huld.

Hebben we in Garderen dan wél echte helden of zelfs een heilige? Natuurlijk wel. We hebben geen Flipje van Tiel of de overwinnaar van de kwaadaardige Reus Bunckman, de Voorthuizense concurrent van Jan van S. Er zijn wél talrijke mensen die kinderen en oude-ren helpen bij het oversteken in ons zo leven-dige centrum. En brandweerlieden, die dag en nacht en bij ontij klaarstaan om hulp te verlenen. Ook minder in het openbaar wordt veel goeds en heldhaftigs gedaan. Iedereen kent daarvan wel een voorbeeld.

Verder hebben we een beeldje van een ern-stig gehandicapte militair, geplaatst op het bevrijdingsmonument op de Putbrink. In het plantsoen aan de Bakkerstraat staat een beeldhouwwerk met drie mannenfiguren. Twee dragen een soort rokje, de middelste komt nogal onvoltooid over. Gezamenlijk stellen ze Jan Gerritszoon Versteeghe voor, de kerkhervormer uit de zestiende eeuw, die ook door het leven ging als Anastasius Veluanus. In ieder geval heeft deze Jan wél een zekere invloed gehad op de geschiedenis.

En die heilige? De heilige Gangulphus, ook wel Gangolf of Gengulphus genoemd, was een heilige en martelaar van de katholieke kerk. Hij zou in 702 in Bourgondië in een voor-aanstaande familie zijn geboren en zijn over-leden op 11 mei 760. Zo staat het althans in een akte van het hof van Pepijn de Korte, de vader van Karel de Grote. Volgens de overle-ving was hij een hoveling en vertrouweling van Pepijn en bovendien eerlijk, kuis en gods-dienstig. Na de dood van zijn ouders werd hij een voorbeeldig landeigenaar. Een deel van zijn bezit besteedde hij aan het verbeteren van de leefomstandigheden van armen. Toen Gangulphus vermoedde dat zijn vrouw hem bedroog met een priester en zijn vrouw dat ontkende, vroeg hij haar haar hand in een

door Pepijn ontdekte wonderbaarlijke bron te houden. Haar hand en arm kwamen volledig verbrand uit het water. Hij stuurde zijn vrouw weg en verbande de priester, maar die nam wraak en vermoordde Gangulphus. Spoedig werden bij zijn graf wonderen waargenomen. Hij werd de patroon van de leerbewerkers, schoenmakers, kinderen en paarden en werd aangeropen tegen kniepijnen, huid- en oog-ziekten en bij echtelijke moeilijkheden en overspel. Zijn verering verspreidde zich later vanuit het bekende klooster in Cluny, 90 kilo-meter boven Lyon, naar verschillende plaat-sen in Frankrijk, Duitsland, de Lage Landen en Zwitserland. Er werden plaatsen naar hem genoemd en kerken zijn aan hem gewijd, waaronder de oude kerk van Garderen. In ons land gebeurde dat ook in Haarlem, Huissen en Visvliet. In onze omgeving wordt de voor-naam Gangolf in traditionele kringen nog steeds gebruikt.

Henk van der Vlist schreef in het boek "Garde-ren, baken in het groen" uit 2001 in het hoofdstuk "De Kerk van Garderen" ook over Gangulphus.

DJV

P.S. Bovenop het Voorthuizense beeldhouwwerk staat de violist, die met zijn spel de rovende reus plat speelde en overwon. Toch is er een Bunckmanplein en een restaurant De Bunckman en wordt dus eigenlijk de anti-held, het kwaad, vereerd en vernoemd. Ook raar.

Bij de BUREN

De redactie slaagt er nog steeds in om twee keer per jaar een blad te vullen met "proatjes en plaatjes". We vragen ons wel eens af of we onderhand niet uitgeschreven raken over onze Parel van de Veluwe. Daarom steken we af en toe de dorps- en gemeentegrens over, zoals Peter van den Born met zijn bijdragen over het Speulderbos. Deze keer waagt hij zich zelfs in Meerveld. Niet zo erg, want geschiedenis en cultuur houden zich niet zo precies aan dit soort grenzen.

Zelf bracht ik op 21 juni een bezoek aan het Historisch Museum Elspeet, dat op 7 april van dit jaar is geopend. Buiten was het 27 graden, binnen prettig koel en daar werd ik vriendelijk en deskundig rondgeleid door vrijwilligster Coby Vermeer.

Het museumgebouw op het adres Nuns peterweg 1 was van 1876 tot 1954 in gebruik als dorpsschool, daarna tot in 2014 als brandweerkazerne. Er zijn verschillende collecties te zien:

- Archeologie. Veel kleine gebruiksvoorwerpen en een grote urn, die allemaal zijn gevonden in de Elspeetse omgeving.
- Schapenteelt, met aandacht voor leden van de familie Mouw.
- Kerkhistorie.
- Kunstenaars, die in Elspeet woonden en werkten, zoals Willy Martens, Jan van Vuuren,

Jos Lussenburg, Chris ten Bruggen Kate en freule Ima Van Eysinga. Zij brachten met intense kleuren de landschappen, het platteland, de boerenbevolking en de schaapsherders met hun kuddes op het doek tot leven. Tijdens mijn bezoek was er een flink aantal fleurige en levendige werken van de freule (1881 -1958) te zien.

- Klederdracht, met een serie fraaie foto's van de dracht voor mannen en vrouwen, jongens en meisjes.
- Intensieve Veehouderij.

Enkele collecties worden toegelicht met sfeervolle filmpjes, die zijn vervaardigd door de firma Zout Water, een creatief collectief uit Elburg. De tamelijk beperkte ruimte is smaakvol en praktisch ingedeeld. Sommige bijchriften zijn nogal klein, maar kunnen worden verduidelijkt met een zaklampje, dat u bij de receptie krijgt overhandigd. Het is de bedoeling dat er in de toekomst naast de vaste collecties ook wisseltoonstellingen te zien zullen zijn.

Een voorproefje kunt u vinden op de website www.museumelspeet.nl. Voor een betere indruk moet u toch zelf even op de fiets of met de auto naar Elspeet. Onder hetzelfde dak zijn of worden ook andere instellingen, zoals de plaatselijke VVV, ondergebracht.

DJV

'T Fotohoekje

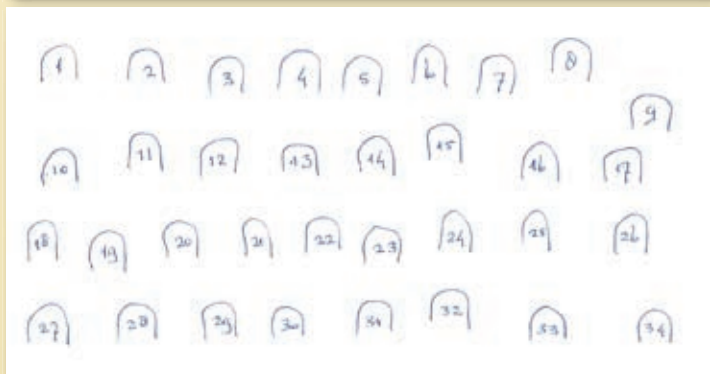
De nieuwe foto is van de kleuterklas uit 1969. Deze heb ik gekregen van Jannie Bronkhorst-van Millegen. Ik ben benieuwd naar alle namen. Dus reageer even.

Reacties gaarne aan: Cees van Middendorp, Dr. H.C. Bosstraat 10, 3886 KB Garderen, tel. 0577-461401 of e-mailadres cosala@chello.nl

Bij de vorige foto heb ik slechts één naam kunnen toevoegen. Herkent u nog één van de ontbrekende namen, laat het dan het dan even weten.

1. Freek van Middendorp	18. Gert Bronkhorst
2. Joke Zondag	19. Bea Heimgartner
3. Evert Lubbersen	20. Lubbert van Middendorp
4. Jannie de Bruin	21. Bertha de Ruiter
5. Juffrouw van der Weijde	22. Ruud van Middendorp
6. Jan van de Koot	23. Tineke van den Hoorn
7. Gea Kieft	24. Gert Morren
8. André Gerritsen	25. Elly Bronkhorst
9. Rieteke Bok	26. Gert van den Hoorn
10. Bertha Nijhof	27.
11. Hans van Geel	28.
12. Corrie van Middendorp	29. Hilco Woltinge
13. Steven Mulder	30. Jaap de Ruiter
14. Dinie Koning	31. Evert Heimgartner
15. Harry van Beek	32. Herry Koffijberg
16. Berta Versteeg	33. Gerard Bronkhorst
17. Dik Kevelam	34. Heimen Mulder

De foto uit de 'Darpsproat' van oktober 2014/maart 2015 (foto Duivelsberg) heeft nog weer enkele namen opgeleverd.

Jan Huisman ("Jan van Goudje") mailde mij dat nr. 3 Hannes Huijgen is en nr. 14 Willem van Middendorp.

Verder liet hij weten dat nr. 32, de klassenfoto in de aflevering van september 2012, Reina Wind is, dochter van de toenmalige politie Wind en zij woonden op de hoek van de Dr. H.C. Bosstraat en de Koningsweg, waar later Jan van Wincoop woonde.

En ook op de schoolfoto uit jaren '40 (Darpsproat maart/oktober 2016) had hij nog enkele naamswijzigingen. Nr. 25 van de Lichthoeve, nr. 26 Magda Moens (van de Lichthoeve) en nr. 39 moet zijn Marinus Zegers (van Nieuw Milligen). Zij waren klasgenoten van Jan.

BEELDSCHOON GARDEREN

Uitslag van de prijsvraag

Deze keer zijn er zelfs twee winnaars: de families Hendriksen en Van Asselt. Beiden hebben het aantal houtsculpturen gevonden en geteld. De familie Hendriksen heeft zelfs de plattegrond van Garderen gevonden. Ze winnen elk een boterkoek (zie bijgaande foto's).

Riek Hendriksen

Cees van Asselt

Een nieuw raadsel voor Darpsproat

Je komt in ons dorp heel wat vreemde vogels tegen. Daarover ging het in de vorige prijsvraag. We hebben weer iets nieuws voor u gevonden. Het heeft met dieren te maken, maar ze zijn niet van hout en zitten niet vast op een paal. Ze komen uit een heel ver land en hebben het hier prima naar hun zin. Gaat u maar eens kijken, tussen manege en hotel.

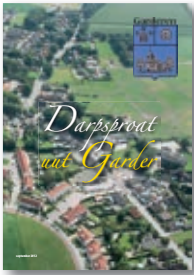
- 1: Hoe heten deze beesten?
- 2: Waar komen ze vandaan?
- 3: Waarvoor worden deze dieren gehouden?
- 4: Hoe worden deze dieren ook wel genoemd?
- 5: Wat doen ze bij grote opwinding?

Als u deze vragen goed beantwoordt hebt u weer kans om een lekkere appeltaart te winnen.

Uw oplossing kunt u kwijt in de brievenbus van de redactieleden of in de mailbox van Cees van Middendorp, Dr. H.C. Bosstraat 10, e-mailadres cosala@chello.nl
We zijn nieuwsgierig naar de oplossing. Veel succes.

HvdB-R

Colofon

**Darsproat is een uitgave van
de Vereniging Plaatselijk Belang Garderen en Omgeving**

- Redactie:** Peter van den Born (pvandenborn@planet.nl)
Hennie van den Born-Reitsma (hennievandenborn@planet.nl)
Cees van Middendorp (cosala@chello.nl)
Dick Veldhuizen (d.veldhuizen5@chello.nl)
- Vaste medewerker
streektaal:** Nuij Zevenbergen
- Bezorging:** Willem en Jannie Hooijer
- Correspondentie/
secretariaat:** Hetty Bronkhorst-Slijkhuis (info@plaatselijkbelanggarderen.nl)
- Rekeningnummer:** NL48 RABO 0366 3205 64
- Website:** www.plaatselijkbelanggarderen.nl

AANMELDINGSFORMULIER voor lidmaatschap 'Plaatselijk Belang Garderen e.o.'

Ondergetekende geeft zich voor 6 euro per jaar op als lid van Plaatselijk Belang Garderen e.o.

Naam: _____

Adres: _____

Handtekening: _____

*Inleveren bij of opsturen naar Hetty Bronkhorst-Slijkhuis, Acacialaan 18, 3886 AG Garderen
of opgeven via info@plaatselijkbelanggarderen.nl*

